

САҢА ОЛОХ

Чурапчы уулуунун таабы

ХАҢАТ 1931 СЫЛ АЛТЫННЫ 15 КҮНҮТТЭН ТАХСАР

Ыйымы - 2005

ЫҢЫГА БЭЛЭММИТ ДУО?

Ыам ыйа сиригэр дьарыктанар хаһаайыстыбаларга биер саамы эппиттээх уонна түбүктээх кэминэн буолар. Ол курдук, бу күнүгэр улуус бурдугунан дьарыктанар хаһаайыстыбалар уонна тэрилтэлэр сааскы ыйы үлэтигэр күргүөмнээхтик сылдьаллар.

Быйылгы ыйыга бэлэм туһунан улуустаагы тыа хаһаайыстыбатын управлениетын кылаабынай агронома М.Г.СИБИРЯКОВ манньк кэспир:

— Быйыл саас ыйыга бэлэмнэни бары өттүнэн барда. Билигин хаһаайыстыбаларбыт бааһыналарга тахсан, синк саптарытын түмүктээн, бааһынага сүрүн обработкалары ыыта сылдьаллар, абыайа бааһынага сааскы хорутуу буола турар. Холотоотуу "Агро" МТС 20-чэ габа бастакы туорах сизмэлэри ыйан, сезону аста. Быйыл туорахтаах культуралар 1620 гага ыйыллыахтара. Онтон 80 гатыгар сэлэһинэй, 1066 гатыгар дьэһимиз, 474 гатыгар эбиз. Манна уопсайынан абыс хаһаайыстыба: "Чурапчы" МТС, "Агро" МТС, "Мындааайы" ТХПК, Одьулуунна "Комплекс" уонна "Төһүргэстээх", Холотоотуу "Дьөһөгөй", Хадаарга "Буола", Хатылыга "Хатын үрэх" бааһынай хаһаайыстыбаларга сылдьаллар. Итиннэ сүөгү аһылыга буолар культуралары 1134 гага ыйарга билаанныбыт. Манна 18 хаһаайыстыба үлэли сылдьар. Быйылгы дьылга улуус историятыгар бастакынан "Чурапчы" МТС 417 гага бүтүннүүтүгэр сенаж ыйарга үлэлиэ. Маныаха анаан агрегат ылбыттара. Бу сенаж бүтүннүү государственнай сааһаа ыйыллар. Хортуоппуйу 110 гага олордутаахпыт. Итинэн хаһаайыстыбаларбыт бааһыналарга - 42,5 га. Бу кэккэ сылларга алта нэһиликкэ уонна Чурапчы сэлэһинээтигэр водопровод кирибитинэн сибээстээн, хортуоппуй үүннэрини улахан хамсааһыны чааһынайдар өттүлэрттэн эрэнэ күүтүбүт. Халпыста 25 гага ыйыллыа. Итинэн 11 гатыгар "Мындааайы" ТХПК уонна бааһынай

хаһаайыстыбаларга үүннэриэхтэрэ.

Сөп буолар сизмэбитин хааччыныбыт дин этэххэ наада. Ол курдук, 301 т эбиз сизмэти Иркутскай уобаластан адалылыбыта. Итинэн 116 т туорахтаах бурдукка, 170 т зеленкага, 15 т төрдүгэр астаахтарга. Амма улууттан 113 т дьэһимиз сизмэтин ыллыбыт. Тастан кэли итинник. Онтон атынын, ол эбэтэр 95 тоннаны бэйэбит улууспут иһинэн булуна олоробут.

Быйыл күһүн 1000 тонна бурдугу государственнай сааһаа "Сахазернопродукт" тэрилтэе туттарарга дуогабар түһэрибит. Уматыгынан хааччылыга улахан ыарахаттары көрсүбүт туһуттан эмиз кэккэ үлэлэр ытылынылар. Хаһаайыстыбаларбыт этилибит бурдукка уонна сенажка государственнай сааһаастар суоттарыгар субсидия ылыахтаахтар. Төлөбүр 30 %-на уматыгынан кэлиэхтээх. Итиннэ сүөгү аһылыга буолар культуралары ыйар хаһаайыстыбаларга субсидия көрүлүн, 70 бырыһыан чэлчэтиллээх уматыгы "Туймаада-нефть" заправочнай станцияларыттан бэриллээ. Ити курдук, тэринэн ыйы үлэлэр сабаланылар. Сайынныт курааннаабакка, күһүн үлэ-хамнас үтөө түмүктэрдээх буоларыгар эрэнэбит. Түмүккэр биер суолу бэлиэтиэхпин баарабын, күһүн хортуоппуйу батарыы туһунан. Билигин улууспут иһигэр "Маарыкчаан" потребобществоны кытта 50 — 70 т хортуоппуй уонна халпыста туттарарга дуогабардаһыт. Ол уонна баран, тутар сыаналар кыратын иһин хаһаайыстыбаларбыт үүнүүлэрин бэйэлэрэ батара сатыыллар. Кырдык, ханнык хаһаайыстыба сатылыгы быһа сыраллаһан, көрөн-истэн үүннэрибит үлэтин түмүгүн килэтин 5 — 6 эрэ солкуобайга туттарыан баарый. Онон бу болпуруоска тустаах тэрилтэ болломтотун уураарыгар баа сааһабын тиздэбин.

С.БОРИСОВА кэспэттэ.

ЫАМ ЫЙЫН 1 КҮНҮНЭЭБИ ТУРУГУНАН ҮҮТҮ ТУТТАРЫЫ

Нэһилиэк	Сыллаагы былаан	Туттарылыына	2004 с. тустаах кэминер туттарыы	Тэгини керүү
Алабар	4370	215	301	.86
Бахсы	3020	138	75	63
Болтоҕо	4200	132	245	-113
Болуур	5960	331	253	78
Арыылаах	2410	66,7	113	-46,3
Кытаанах	3500	75,6	43	32,6
Мугудай	4500	241	247	-6
Малдьахси	860		0,3	-0,3
Одьулуун	5260	204	281	-77
Солотска	5700	328	292	36
Сылаа	6000	317	279	38
Төһөй	3250	182	398	-216
Хадаар	4000	213	284	-71
Хатын	4100	104	200	-96
Хайааскыт	3960	312	389	-77
Холото	5970	484	589	-103
Чакыр	5780	460	593	-133
Чурапчы	6060	222	446	-224
Түһү	1400	24	58	-34
Барыта	80300	4049,3	5086,3	-1037
"Чурапчы" ТХПК	74800	3965,6	4997,4	-1031,8
"Маарыкчаан" ПО	3500	84,2	91,3	-7,1

Тыа хаһаайыстыбатын управлениета.

Биер дойдутаахтарбыт ситиһимэлэрэ

Саха сиригэр "Шоран-до-Кемпо" федерация илинни бойобуой искусствону таптааччылары түмэн үлэстэбит 10-тан тахса сый буолла. Федерацияны Целестин Янович Цюхсинскай салайар. Сыл айы "Ген-син-кан" (дом Северной души) итилл-лэстэһилэрэ Дьокуускай куоракка республиканскай турнирга күрэхтэһэллэр.

Быйылгы үрэх дьылыгар Алабар орто оскуолатыгар "Ген-син-кан" спортивнай секцията үлэстэтэ. Бу секцияны салайан

УОЛАТТАРБЫТ ИЛИННИ БОЙОБУОЙ ИСКУССТВО ФЕСТИВАЛЫГАР

Ытта хара кур даннаах тренер Целестин Янович үөрэнээччитэ Куприянов Егор Егорович. Секцияга 15 оҕо дьарыктанар. Олунньу ыйга 6 оҕо араас курга экзамены ситиһилээхтик аастылар. Күлүн тутар 19 — 20 күнүгэр Дьокуускай куоракка ытыллыбыт "Шоран-до-Кемпо" стиль күрэхтэһиитигэр катаба Дьулус Ноговицын (5 кыл.) III, күмүтэ көрүнгэ Денис Максимов (10 кыл.) III миэстэлэргэ тиксэн кэлбиттэрэ. Бу күрэхтэһии түмүгүнэн 5 оҕо Ноговицын Дьулус, Гоголев Артем, Шеломов Дима, Слепцов Вадим уонна тренердэрэ Егор Егорович Саха сиригэр сүүмэрдэммит хамаандатын састаабыгар кириэн Санкт-Петербург куоракка ытыллар X Норуоттар икки ардыларынааҕы "Спортивная Россия" фестивалыга кыттар чыэскэ тиксидиттэрэ.

Күрэхтэһии муус устар 30 күнүттэн ыйам ыйын 2 күнүгэр дьэри ытылынна, 20 дойдуттан барыта 4 тыһыынча спортсмен кытта кэлбит. Саха сириттэн оҕолуун-улаханньын 30 спортсмен кытына. 16 площадкага тэгинэн илинни боевой искусство 25 көрүгэр күрэхтэспиттэр.

Бу Санкт-Петербургтаагы фестиваль аан дойдуга биер улахан турнирдан биридэстэрэ эбит. Үгэс быһыытынан бу көрүнгэ Китайтан, Японияттан, Согуруу Кореятан, АХШ-тан, Финляндиятан, Франциятан, Венесуэллатан уонна СНГ государстволарыттан кэлэн күрэхтэспиттэр. Фестиваль тэрийэр комитетын быйылгы председателинэн СНГ дойдутарын исполкомун председателэ Владимир Рушайло буолбут. Күрэхтэһии приздарга маастарга кандидат уонна Россия спордун маастарын ыларга кыагы биэрэр.

Билиги уолаттарбыт ката, кобудо, саншоу, көнүл стиль көрүннэригэр ситиһилэннилэр. Ноговицын Дьулус катаба, кобудога полуфиналга тийэ киристэ. Артем Гоголев эмиз бу көрүннэргэ уонна ушу-саншоуга бэйэтин кыагар үчүгэйдик кытына. Улахан уолаттарбыт, Денис Максимов көнүл стиль көрүнгэ III миэстэе тахсан Чурапчылартан бастакы бронза мэтээли ылары ситистэ. Ушу-саншоуга Денис эмиз бронза мэтээлгэ тигистэ. Катаба Шеломов Дима уонна кобудога Слепцов Вадим бронза мэтээли ыллылар. Онтон тренердэрэ Егор Егорович ушу-саншоу көрүнгэ I миэстэни ылла. Онон уолаттарбыт улуустарын, республикаларын чизин аан дойдутаагы турнирга ситиһилээхтик көмүскээн билигин үөртүлэр. Барыта I кыһыл көмүс, IV бронза мэтээллээх кэллилэр.

Түгүннэн туһанан, билиги төрөппүттэр оҕолорбут тренердэригэр Егор Егорович Куприяновка, оскуолабыт директорыгар В.И.Федоровага, профсоюз председателигэр М.И.Оконешниковага, үбүлээн ыппыт Чурапчы улуутун үөрэбин управлениетын начальнигар Е.С.Сидоровага, профсоюз председателигэр Е.И.Давыдовка улахан махталбытын тиздэбит.

В.НОГОВИЦЫНА,

Алабар орто оскуолатын директоры итир үлэе солбуйааччы.

Хаартыска: 1-ы эрэккэ ханастан уна Ноговицын Дьулус, Гоголев Артем; 2-с эрэккэ ханастан уна Максимов Денис, Шеломов Дима, Е.Е.Куприянов, Слепцов Вадим.

БЭЙЭНИ САЛАЙЫНЫ ИРДЭБИЛЛЭРЭ ТУРДУЛАР

Ыам ыйын 17 күнүгэр СР Правительствотун рабочай бөлөҕө билигин улууспутугар кэлэн барда. Бу иһинэ бөлөх Мэнэ-Ханаласка сырытта, салгыы Таатта улуутугар аһара былаанналар. Делегация иһигэр Кадровай политикага департамент, СР Президиен уонна Правительствотун дьаһалтатын государственнай уонна муниципальнай сулуустатын салайааччыта Е.С.Михайлов, СР Президиен уонна Правительствотун дьаһалтатын толорор былаас территориальнай органнарын уонна муниципальнай тэриллилэр сыһааннаһыларыгар департамент старшай референэ В.В.Румянцев, СР Үлкэ министерствотыттан территориальнай бюджет отделын уонна Барыска департаментын кылаабынай специалистара М.Д.Мегина уонна Р.В.Какухина сырыттылар. Семинарга нэһиликэ баһылыктара, дьаһалтала специалистара, кылаабынай бухгалтердара, управление начальниктара, тэрилтэлэр экономистара кыттыыны ыллылар.

Семинарга олохтоох бэйэни салайыны режимигэр үбү-аһы тыырыы, бэйэни салайыны органнарын үлэлэрин-хамнастарын правовой төрүттэрэ сүрүн болпуруостарынан турдулар. Делегация чилиэттэрэ эбиккэ дьэри дакылааттары аахтылар. Оно олохтоох бэйэни салайыныга кириэн олорон хас бириднэ нэһиликэ, улуус үлэни-хамнаһы ханнык сокуоннарга олобуран, тиздэриэн тэрийэрэ, бу сокуоннарга ханнык уларыһылар кириэллэрэ ыйылыннылар итинэн олохтоох тэриллин үбү-харчытын хамсааһыныгар, булуутугар-талытыгар олус туһалаах информациялары биэрдилэр.

Билигин тыа сиригэр олохтоохторугар бэйэни салайыны халыбын үрдүттэн өйдөөһүн баар. Оттон дьынэр бэйэни бэйэ дьаһанан олорута онук судургу буолбатах. Үлэ-хамнас барыта анал сокуоннарга, уураахтарга, дьаһалларга олобуран барыахтаах. Олору барытын нэһиликтэр баһылыктара, тэрилтэлэр салайааччылары, специалистара, бухгалтердара, экономистара булгуччу билэхтээхтэр. Онон бу тустаах үлэтигэрэ олус туһалаах семинар буолан ааста.

"СО" корр.

ЫТЫКТАБЫЛЛААХ УЛУУСПУТ ОЛОХТООХТОРО!

Улууспут олобуунун тэтиэ хароһылыыр, история хаамыыларын кэрэһилиир, ханнык даҕаны түгэнэ эһигиниин биерэ буолар "САҢА ОЛОХ" хаһаппытыгар сурутуобун! Сыл иккис агарыгар сурутуу сыаната: — Нэһиликтэе 200 солк. — Тэрилтэлэргэ 250 солк.

А.А. Саввин аатынан улуустаабы история уонун
этнография музейиннн директора

Кэриэстэби
ҮТҮӨ МАЙГЫНА. КЭРЭЗ МӨССҮӨНЭ УМНУЛЛУО СУОБА

Автор сурутор этилэр сонго
редакция позициялар малды сеп түбнөр
буолботх. Сурутка ыйылар чакчылар
кырдыктаахтарыгар эллиптикани
автор тус байыта суру.